

Oikaisuvaatimus hallituksen päätöksestä 29.10.2024 § 75 (Tuusulan kunta)

137/02.02.00.00/2024 Toiminta- ja taloussuunnitelma vuosille 2025-2027

Hallitus 26.11.2024

Esittelijä Vs. toimitusjohtaja Vesa Silfver
Valmistelija Tulosalueen johtaja Mari Flink, etunimi.sukunimi@hsl.fi
Yksikön päällikkö Rauno Särkkääho
Hallintopäällikkö Anni Lehtinen, etunimi.sukunimi@hsl.fi

Tutkittavaksi ottaminen ja esitetyt vaatimukset

Tuusulan kunta on toimittanut HSL:n kirjaamoon 12.11.2024 oikaisuvaatimuksen koskien HSL:n hallituksen päätöstä 29.10.2024 § 75 Matkalippujen hintojen vahvistaminen ja muu hinnoittelu 1.1.2025 alkaen.

Kuntalain 137 §:n mukaan oikaisuvaatimuksen saa tehdä asianosainen sekä kunnan jäsen. Kuntayhtymän viranomaisen päätöksestä oikaisuvaatimuksen ja kunnallisvalituksen saa tehdä myös kuntayhtymän jäsenkunta ja sen jäsen sekä kuntien yhteisen toimielimen päätöksestä sopimukseen osallinen kunta ja sen jäsen. Kuntalain 138 §:n mukaan oikaisuvaatimus on tehtävä 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista.

Tuusula on HSL:n jäsenkunta. Oikaisuvaatimus on tehty määräajassa ja se otetaan näin ollen tutkittavaksi. Oikaisuvaatimuksessaan Tuusulan kunta vaatii, että:

- 1) Vuoden 2025 HSL -matkalippujen hintoja ja E-matkalippuvyöhykettä koskeva päätös palautetaan uudelleen valmisteluun;
- 2) Asia tulee valmistella ja päättää uudelleen siten, että Tuusulan kunnanhallituksen 26.8.2024 §277 lausunnon mukaisesti E-vyöhykettä ei perusteta; sekä että
- 3) HSL-kuntien asukkaita koskevat matkalippujen hintamuutokset tulee mitoittaa siten, että ne kohtelevat alueen asukkaita suhteessa tasapuolisesti.

Asian arviointi

Päätöksen tarkoituksenmukaisuuden osalta Tuusulan kunta väittää päätöksen vähentävän tuusulalaisten tekemää ja Tuusulaan suuntautuvaa seudullista joukkoliikennematkustusta. Lisäksi oikaisuvaatimuksen mukaan hinnoittelupäätöksen oletettua vaikutusta Pohjois-Tuusulassa ei voi pitää HSL:n vuoden 2025 strategisten tavoitteiden mukaisena. Tuusulan kunnan mukaan vaikutusta ei voi myöskään Pohjois-Tuusulan osalta pitää MAL2023 -suunnitelman kärkitoimenpiteenä olevan joukkoliikenteen kilpailukyvyn varmistamistoimenpiteen mukaisena.

HSL on pääkaupunkiseudun kuntien jätehuoltoa ja joukkoliikennettä koskevasta yhteistoiminnasta annetun lain (829/2009) 3 §:ssä tarkoitettu kuntayhtymä, jonka lakisääteinen tehtävä on muun muassa joukkoliikenteen taksa- ja lippujärjestelmästä sekä taksoista päättäminen. Lainsäädäntö ei sisällä tarkempia säännöksiä lippujen hinnoittelusta, ja näin ollen HSL:llä joukkoliikenteen järjestäjänä on laaja harkintavalta matkalippujen hinnoittelussa. Lähtökohtaisesti on katsottava, että HSL:llä on oikeus hinnoitella palvelut parhaaksi katsomallaan tavalla edistääkseen lakisääteisten ja perussopimukseen perustuvien tehtäviensä toteutumista.

Joukkoliikennelipun hinnalla on vaikutusta alueen joukkoliikennematkustukseen, mutta kysyntään vaikuttavat merkittävästi enemmän palvelun tarjontatekijät. E-vyöhyke lisää ennusteen mukaan HSL:n lipputulota lähes miljoonalla eurolla, josta suurin hyötyjä on Tuusula. Tuusula on katsonut TTS-lausunnossaan, että joukkoliikennekysynnän kasvua on rajoittanut hintatason sijasta tarjonnan määrä ja kattavuus ja että palvelutason parantaminen on edelleen keskeisin keino joukkoliikenteen houkuttelevuuden parantamiseksi. Kasvatavat lipputulot tarjoavat mahdollisuuden palvelutarjonnan parantamiseen tulevaisuudessa. Mikäli E-vyöhykkeen muutosta ei toteutettaisi ja jäsenkuntien subventio kohdistuisi alueen ulkopuolelle, se vaatisi pidemmällä aikavälillä Tuusulan subventiotason korottamista tai palvelutason leikkauksia.

Strategiset tavoitteet sisältävät joukkoliikenteen käytön lisäksi myös päästöt, kustannustehokkuuden ja taloudellisen tasapainon. Strategista tavoitetta tarkastellessa katsotaan kaikkien tavoitteiden kokonaisuutta. Joukkoliikenteen käytön osalta strategisessa tavoitteessa on kyse seudullisesta kokonaisuudesta ja siitä, että jäsenkuntien subventio kohdistuu jäsenkuntien palvelutasoon edistämällä jäsenkuntien joukkoliikenteen käyttöä. Subvention lisääminen hyötyjen kohdentumatta jäsenkuntiin ei ole strategisten tavoitteiden kokonaisuuden mukaista.

Lisäksi oikaisuvaatimuksessa on esitetty oikaisua laillisuusperusteella siksi, että päätös olisi vastoin hallintolain säätämiä viranomaisen selvittämismääräyksiä, suhteellisuusperiaatetta sekä perusteluvelvollisuutta.

Ensinnä Tuusulan kunta on esittänyt oikaisuvaatimuksessaan, että päätöksenteko on perustunut puutteelliseen selvitykseen. Hallintolain 31 §:n mukaan viranomaisen on huolehdittava asian riittävästä ja asianmukaisesta selvittämisestä hankkimalla asian ratkaisemiseksi tarpeelliset tiedot sekä selvitykset. (Selvittämismääräys)

Selvittämisen keinoja ei ole säännelty laissa tyhjentävästi. Ottaen huomioon päätöksen laatu, selvittämiskeinoja ovat tyypillisesti viranomaisen omat selvitykset sekä lausunnot toisilta hallintoelimiltä. HSL on pyytänyt jäsenkunniltaan lausunnot TTS-suunnitelmasta. Tuusulan kunta on antamassaan lausunnossa vastustanut E-vyöhykkeen perustamista. Lausunto on otettu huomioon asian valmistelussa, vaikka päätös ei olekaan ollut tältä osin lausunnon mukainen. HSL on valmistellut päätöksen huolellisesti usean asiantuntijan yhteistyönä. Asia on esitelty ennen päätöksentekoa hallituksen iltakoulussa, jossa Tuusulan kunnan asiantuntijaedustajalla sekä Tuusulan varajäsenellä on läsnäolo- ja puheoikeus ja tätä kautta mahdollisuus tuoda haluamaansa selvitystä hallituksen tietoon.

Toiseksi Tuusulan kunta on esittänyt oikaisuvaatimuksessaan, että hinnankorotus on hallinnon suhteellisuusperiaatteen vastainen, kohtuuton ja epätasapuolinen kertamuutos. Hallintolain 6 §:n mukaan viranomaisen toimien on oltava oikeassa suhteessa tavoiteltuun päämäärään nähden. (Suhteellisuusperiaate)

Päätös E-vyöhykkeen perustamisesta on tehty kuntayhtymän kokonaisedun edistämiseksi. Perusteet E-vyöhykkeen perustamiselle liittyvät HSL:n jäsenkuntien subvention valumiseen Järvenpään liikenteeseen, eli muutos on tehty siksi, että HSL:n jäsenkuntien tuki kohdistuisi jatkossa nimenomaan HSL:n jäsenkuntien asukkaille. Päätöstä tehdessä on ollut tiedossa, että se on harmillinen pohjoisen Tuusulan asukkaille, joten asian valmistelu on vaatinut ristikkäisten intressien punnintaa. Valmistelun aikana kukaan, Tuusulan kunta mukaan lukien, ei ole kuitenkaan kyennyt esittämään sellaista vaihtoehtoa subventio-ongelman ratkaisemiseksi, jonka vaikutukset rajoittuisivat ainoastaan Järvenpään. Näin ollen punninnassa on päädytty nyt tehtyyn ratkaisuun. E-vyöhykkeen alueelta matka Helsingin keskustaan on sen verran pitkä, että myös uusi hinta on HSL:n näkökulmasta kohtuullinen eikä näin ollen suhteellisuusperiaatteen vastainen.

Kolmanneksi Tuusulan kunta on esittänyt oikaisuvaatimuksessaan, että päätös on perusteltu riittämättömästi. Päätös on sen vuoksi kumottava lainvastaisena. Hallintolain 45 §:n mukaan päätös on perusteltava. Perusteluissa on ilmoitettava, mitkä seikat ja selvitykset ovat vaikuttaneet ratkaisuun sekä mainittava sovelletut säännökset. (Perusteluvollisuus)

Päätöksessä on kerrottu riittävällä tasolla päätöksen yleiset perustelut. Lisäksi päätöksessä on heti alussa viitattu toiminta- ja taloussuunnitelmaan ja todettu sen sisältävän mm. tariffien muutoksia koskevat suunnitelmat. Toiminta- ja taloussuunnitelma sisältää yksityiskohtaiset tiedot hinnoittelun muutoksista.

Ehdotus

Hallitus päättää hylätä oikaisuvaatimuksen yllä selostetuin perustein.

Päätös

Liitteet

1. Oikaisuvaatimus
2. HSL:n hallituksen päätös 29.10.2024 § 75 Matkalippujen hintojen vahvistaminen ja muu hinnoittelu 1.1.2025 alkaen